

Laboratori de biaixos: com decidix qui emprén

Dinàmica experimental en què la classe, dividida en grups, viu en directe tres biaixos (excés de confiança, aversió a la pèrdua i ancoratge) i els connecta amb decisions reals del perfil emprenedor.

DURADA

55 min · 1 sessió

AGRUPAMENT

grup classe dividit en dos meitats + posada en comú

UNITAT 2

Decisions econòmiques: racionalitat i comportament

MATERIALS

- Dos versions d'un full d'estimació (ancoratge alt i ancoratge baix), impreses o com a formularis digitals separats
- Un full breu d'autoavaluació de confiança (predicció pròpia enfront de resultat real)
- Pissarra o panell per a anotar resultats de cada grup en directe
- Calculadora o full de càlcul per a traure medianes

ENCAIX CURRICULAR · Sabers A.2.2, A.2.3, A.2.4 · Comp. específiques CE2, CE4 · Comp. clau CPSAA, STEM, CE

Plantejament

La unitat sosté que decidim pitjor del que creiem i que eixos errors són sistemàtics. Una cosa és llegir-ho i una altra molt distinta és **viure-ho**. Esta dinàmica replica a l'aula tres biaixos clau per a qui decidix i emprén —excés de confiança, aversió a la pèrdua i ancoratge— perquè l'alumnat comprove que el biaix opera **fins i tot quan es coneix**. L'objectiu no és la teoria del consumidor, sinó el perfil de la persona que pren decisions: per què qui emprén sobreestima les seues probabilitats, per què costa abandonar un projecte fallit i com una primera xifra condiciona una negociació.

La inspiració és l'experiment clàssic d'ancoratge de Tversky i Kahneman (1974): a dos grups se'ls donava un número arbitrari abans de demanar-los una estimació, i el número condicionava les seues respostes. Ací el combinem amb dos mini-proves més, pròpies de l'entorn emprenedor.

Objectius didàctics

- Comprovar empíricament, amb dades generades per la mateixa classe, que l'ancoratge opera de manera sistemàtica i predictable.
- Detectar l'excés de confiança comparant la predicció de cada alumne sobre el seu encert amb el seu encert real.
- Reconèixer l'aversió a la pèrdua en una decisió simulada de continuar o abandonar un projecte.
- Connectar els tres biaixos amb decisions reals del perfil emprenedor (llançar un negoci, negociar, pivotar o insistir).

Passos

- 1. Prova d'excés de confiança (10 min).** Abans de res, el docent planteja cinc preguntes de cultura general amb resposta numèrica verificable (per exemple: any de fundació d'una empresa espanyola coneguda, nombre d'habitants d'una ciutat). Cada alumne escriu la seua resposta i, a més, prediu quantes de les cinc encertarà. Es reserven els fulls: es corregiran al final per a comparar la confiança declarada amb l'encert real.

2. **Experiment d'ancoratge, repartiment a cegues (5 min).** Es dividix la classe en dos meitats sense explicar per què. A una meitat se li entrega el full amb ancoratge **baix** i a l'altra amb ancoratge **alt**, sobre una mateixa pregunta verificable. Exemple: «Creus que el nombre d'empreses actives registrades a Espanya és major o menor que 500.000?» (versió baixa) enfront de «...major o menor que 6.000.000?» (versió alta). Després, cada alumne dona la seua millor estimació numèrica. (Dada real aproximada el 2024: ~3,4 milions d'empreses actives segons el DIRCE de l'INE; convé consultar la dada actualitzada.) No revelar encara que hi ha dos versions.
3. **Càlcul de l'ancoratge en directe (8 min).** El docent arreplega les estimacions i calcula en la pissarra la **mediana** de cada grup (la mediana, no la mitjana, perquè resistix millor els valors extrems). Anota els dos números sense desvelar el parany.
4. **Mini-decisió d'avversió a la pèrdua (7 min).** Es planteja a tota la classe un cas breu per escrit: «El teu equip porta sis mesos i 3.000 € invertits en un projecte que no arranca. Hui pots seguir o tancar-lo i començar-ne un altre amb millors perspectives. Què fas?». Cada alumne respon individualment i anota en una frase per què. Es compta a mà quants «seguixen» i quants «tanquen».
5. **Revelació i discussió (15 min).** Es desvelen els tres paranys alhora:
 - **Ancoratge:** ambdós grups responien a la mateixa pregunta; si la mediana del grup d'ancoratge alt és major (sol ser-ho), el baix ha operat.
 - **Excés de confiança:** es corregixen les cinc preguntes inicials i es compara, en agregat, l'encert mitjà real amb la confiança mitjana declarada (quasi sempre, declarada > real).
 - **Aversió a la pèrdua:** es discuteix per què molts trien «seguir» tot i que allò invertit ja no es recupera; renunciar se sent com perdre.
6. **Tancament individual (5 min).** Cada alumne escriu un exemple del món emprenedor o personal on un dels tres biaixos podria fer-li prendre una mala decisió, i una mesura concreta per a protegir-se (demanar una opinió externa, fixar un criteri d'avantmatèria, escriure la decisió abans de prendre-la).

Variants i extensions

- **Variant express (25 min):** fer només l'experiment d'ancoratge (passos 2-3-5) com a obertura de la sessió sobre biaixos.
- **Connexió amb el Bloc B (persona emprenedora):** enllaçar l'excés de confiança amb la gestió de l'error i la «por a emprendre» que es treballaran en les Unitats 5 i 6.
- **Connexió amb la perspectiva sociològica:** discutir si la decisió de «seguir o tancar» canvia quan l'equip decidix en grup (pressió dels iguals) enfront de quan decidix cadascú en solitari.
- **Treball d'investigació:** parelles trien un altre biaix de la unitat i dissenyen una mini-prova per a replicar-lo en una altra classe del centre.

Criteris d'avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Comprensió dels biaixos	Explica amb les seues paraules què va ocórrer en cada prova i per què	30 %
Connexió amb el perfil emprenedor	L'exemple final aplica un biaix a una decisió d'emprendre o de la vida real	30 %
Participació en la discussió	Aporta arguments, no només opinions	20 %
Reflexió metacognitiva	Reconeix els seus propis biaixos sense defensa («jo vaig predir més encerts dels que vaig tindre»)	20 %

Notes per al docent

- **Grandària mínima de mostra:** l'ancoratge funciona raonablement a partir de 16-18 persones per grup. Amb grups menors l'efecte pot no aparéixer per soroll estadístic; convé avisar d'avant mà que l'experiment pot fallar, i això també és una lliçó de mètode.
- **No revelar els paranys fins al pas 5.** Si l'alumnat sospita, corregirà les seues respostes i es contamina el resultat.
- **Calcula la mediana, no la mitjana.** Les estimacions humanes contenen valors extrems que distorsionen la mitjana.
- **L'excés de confiança quasi mai falla:** la confiança mitjana declarada sol superar l'encert mitjà real, la qual cosa dona peu a parlar del biaix més rellevant per a qui emprén.

Material obert de profedeconomia.es · Llicència Creative Commons BY-NC-SA · Currículum LOMLOE